

Wanneer is iemand echt wilsonbekwaam?

Ouderen | Te vaak valt te gemakkelijk het oordeel dat iemand wilsonbekwaam is. Een ingrijpende beslissing, en soms maar ten dele waar.

ALWIN KUIKEN, REDACTIE GEZONDHEID & ZORG

Bij belangrijke beslissingen houden zorgverleners te weinig rekening met de belangen van kwetsbare ouderen. Bij besluiten over erfenissen, opname in een verpleeghuis of medische behandelingen wordt te gemakkelijk vastgesteld dat ouderen wilsonbekwaam zijn en geen besluiten meer kunnen nemen.

Dat zeggen de oprichters van het Centrum van Wilsbekwaamheidsvragen dat het Amsterdamse VUmc gisteren opende. Tot de initiatiefnemers behoren gezondheidszorgpsycholoog Henk Geertsema, klinisch psycholoog Saskia Teunisse en hoogleraar ouderengeneeskunde Cees Hertogh.

Hun stelling is afkomstig uit de honderden telefoontjes die ze de afgelopen jaren ontvingen van specialisten ouderengeneeskunde, GZ-psychologen en huisartsen over wilsbekwaamheid. Problemen spelen met name in de ouderenzorg. Het gaat om een groeiende groep van enkele tienduizenden ouderen.

De initiatiefnemers merken vaak dezelfde beginnersfout op: dat er bij een verhuizing of testament al snel gesproken wordt over wilsonbekwaamheid.

"Hulpverleners gaan er vaak vrij snel in mee als de familie alarm slaat en verkennen niet wat er aan de hand is", zegt Geertsema.

"Wat is precies het probleem? Is er wellicht een conflict in de familie dat opgelost moet worden? Het kan een onderzoek naar wilsbekwaamheid in de meeste

gevallen voorkomen. Alleen al het aankaarten van vermeende beperkte beslisvaardigheden kan voor ouderen al zeer onprettig zijn, laat staan dat er wordt uitgesproken dat dat ook echt zo is."

Ook als er echt sprake is van wilsonbekwaamheid gaat het volgens het expertisecentrum nog regelmatig mis. Zo wordt er vaak vastgesteld dat een oudere op alle terreinen wilsonbekwaam is, terwijl het juridisch zo is dat iemand wilsbekwaam 'ter zake' is, wat inhoudt dat iemand zijn financiën misschien niet meer kan doen, maar nog wel kan bepalen of hij naar een verpleeghuis wil.

Wordt er een wettelijk vertegenwoordiger aangesteld, dan houdt die zich volgens het drietal niet altijd aan de regels. Die schrijven voor dat die zich moet inspannen om de oudere bij de besluitvorming te betrekken. "Dat gebeurt helaas niet altijd", zegt Teunisse. "Voor ouderen is het enorm ingrijpend als beslissingen over hun hoofd worden genomen. Dan kunnen ze het gevoel hebben er niet meer toe te doen."

Gesprek voorkwam uithuisplaatsing

Een oudere man had een hersenbeschadiging opgelopen, waardoor het leven voor zijn vrouw zo onaangenaam werd dat ze elders wilde wonen. De man werd hierop zo woedend dat hij niet meer in staat was, helder na te denken.

Een uithuisplaatsing kon in dit geval worden voorkomen door met de man in gesprek te gaan. Hieruit bleek dat hij in zijn leven verschillende malen alleen was achtergelaten. Nadat hem werd uitgelegd dat hiervan nu geen sprake was, en dat hij zijn vrouw misschien wel helemaal zou kunnen verliezen wanneer hij voet bij stuk zou houden, veranderde zijn houding. Uiteindelijk wist hij het besluit van zijn vrouw te respecteren.

vrouw bleek wel degelijk wilsbekwaam

Een vrouw die tijdelijk in een verpleeghuis was opgenomen, kon volgens haar kinderen niet terug naar huis. Ze zou wilsonbekwaam zijn. Maar de vrouw had het gevoel dat de kinderen van haar af wilden en ging in verzet. Doordat ze zo heftig protesteerde en onredelijke argumenten gebruikte, leek het alsof ze inderdaad wilsonbekwaam was.

Na verschillende gesprekken bleek ze wel degelijk wilsbekwaam te zijn. Eigenlijk vond ze dat haar kinderen wel gelijk hadden, maar omdat ze zo streng waren geweest, had ze niet willen meewerken. In feite bleek ze vooral bezorgd of iemand haar wel wilde helpen verhuizen.